

ДЕРЖАВНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА В АВТОНОМНІЙ РЕСПУБЛІЦІ КРИМ

І. Г. Павленко, кандидат економічних наук

Динаміка розвитку сучасного суспільства визначається ефективністю інноваційних процесів, що відбуваються в різних сферах життя. Інновації впливають практично на всі аспекти життєдіяльності суспільства. У свою чергу, суспільство і його окремі інститути можуть впливати і впливають на інноваційні процеси за допомогою механізмів економічного, політичного, правового та соціального регулювання.

Пріоритетні напрями інноваційної політики в Україні є науково, економічно та соціально обґрунтовані і законодавчо визначені напрями інноваційної діяльності, направлені на забезпечення потреб суспільства у високо технологічній, конкурентоздатній, екологічно чистій продукції, високоякісних послугах і збільшення експортного потенціалу держави.

У свою чергу, суспільство і його окремі інститути можуть впливати і впливають на інноваційні процеси за допомогою механізмів економічного, політичного, правового й соціального регулювання. Розвиток інноваційної діяльності є одним із найважливіших системних чинників підвищення рівня конкурентоспроможності економіки і національної безпеки держави. Інноваційна дорога розвитку держави й регіонів України, побудова національної інноваційної системи потребує відповідного законодавчого забезпечення.

Розвиток ринкових стосунків в Україні кардинально змінюють місце, роль, зміст і механізми управління економічним розвитком регіонів як суб'єктами національної економічної системи. Економічна криза, тягар соціальних, економічних, політичних проблем, гострота регіональних диспропорцій – ці й багато інших явищ у сучасній українській дійсності спонукають до необхідності пошуку можливих способів їх пом'якшення і дозволу, най-

важливіше місце, серед яких посідає проблема активізації інноваційної діяльності на регіональному рівні.

Одним зі стратегічних завдань інноваційної політики розвитку регіонів має бути обґрунтоване впровадження інновацій у депресивних, проблемних і слаборозвинених регіонах для активізації їхнього соціально-економічного зростання [1, с. 118].

Реальна активізація інноваційної діяльності в регіоні можлива лише за умови участі в цьому процесі всіх структур управління, наукової і науково-технічної діяльності, освіти та галузей народного господарства.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять праці багатьох науковців, які займаються вивченням аспектів інноваційного розвитку регіону та його окремих галузей. Так, С. Ю. Цьохла, І. Г. Павленко досліджують концептуальні положення інноваційного розвитку АР Крим [2]. Р. Р. Ларіна, І. Ю. Грішин, В. Є. Косарев, досліджуючи питання формування інноваційного підприємництва в регіоні, запропонували розробити організаційно-економічний механізм підтримки інноваційного молодіжного підприємництва [3].

Державне регулювання інноваційної діяльності повинно здійснюватися через:

- визначення і підтримку пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального та місцевого рівнів;
- формування і реалізацію державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази й економічних механізмів для підтримки та стимулювання інноваційної діяльності;
- захист прав і інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;

- фінансову підтримку виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків і інших фінансово-кредитних установ, які кредитують виконання інноваційних проектів;
- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- підтримку функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного створення, розвитку і використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій, виробництва і реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Зі зміною політичних реалій сьогодення, ситуація у сфері зайнятості АР Крим значною мірою визначається впливом демографічного фактора при формуванні кількості населення у працездатному віці, його статеві-віковим складом, а також соціально-економічними чинниками, зокрема розвитком виробництва, ступенем його структурної модернізації та рівнем конкурентоспроможності, трудовою активністю населення, професійно-кваліфікаційними ознаками робітничих кадрів, їх здатністю до територіально-галузевої мобільності [4, с. 11].

Інвестиційна політика регіону має бути спрямована на створення умов сталого розвитку економіки, відродження конкурентних принципів у доступі до місцевих ресурсів внутрішнім і зовнішнім інвесторам, повноцінне використання економічного потенціалу регіону.

Водночас покращення регуляторного й інвестиційного середовища в регіоні, забезпечення прозорості, відкритості, стабільності й простоти інвестиційної та підприємницької діяльності; створення системи мобілізації інвестиційних ресурсів, сприяння збільшенню надходжень до місцевих бюджетів АР Крим шляхом реалізації інвестиційних проектів; активна політика органів виконавчої та законодавчої влади як відповідальних учасників інвестиційних проектів – усе це та багато ін-

шого має бути спрямоване на стимулювання інноваційних схем у пріоритетних галузях матеріально-виробничої сфери регіону, впровадження сучасної нормативної законодавчої бази у сфері інноваційної діяльності. Незважаючи на те, що АР Крим володіє потужним науковим потенціалом, інноваційні процеси в матеріально-виробничій сфері регіону відбуваються повільно та не відповідають сучасним вимогам інноваційної моделі економічного зростання.

Державне управління регіональними інноваційними процесами має виходити з таких засад, як формування правого поля їх реалізації; чітке розмежування повноважень, прав і завдань різних суб'єктів управління; децентралізація повноважень, визначення та орієнтація на пріоритетні напрями інноваційного процесу, затвердження загальнодержавних і регіональних у частині їх фінансування з державного бюджету програм інноваційного розвитку; визначення цілей, завдань, напрямів реалізації інноваційної політики на державному та регіональному рівнях.

У сучасному світі існує безліч форм державного регулювання інноваційних процесів. Окремі компанії та корпорації також проводять власну інвестиційну політику у прийнятній для них формі. Однак у всіх випадках основними цілями інноваційної політики є стимулювання інноваційної активності та розвиток науково-технічного потенціалу.

Державна інноваційна політика повинна бути спрямована на створення сприятливого економічного клімату для здійснення інноваційних процесів і має пов'язувати між собою сферу академічної науки та завдання виробництва.

Роль держави у сфері підтримки інновацій, як правило, зводиться до виконання таких функцій:

- 1) сприяння розвитку науки та її практичного застосування;
- 2) підготовка наукових та інженерних кадрів;
- 3) здійснення різноманітних програм, спрямованих на підвищення активності інноваційного бізнесу, у межах єдиної державної програми;

4) державні замовлення – головним чином у формі контрактів на проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР), які забезпечують початковий попит;

5) стимулювання зростання ефективності та необхідності прийняття інноваційних рішень окремими фірмами з боку державних фінансових установ та інших органів виконавчої лади;

6) посередництво у справі ефективної взаємодії академічної та прикладної науки, а також стимулювання кооперації промислових корпорацій та університетів у сфері НДДКР.

Сучасний період інноваційного етапу передбачає вирішення існуючих проблем, розв'язання конфліктних ситуацій і формування нової системи мотивів, цілей, цінностей інноваційної політики та відповідну адаптацію структури комплексу до нових вимог і потреб учасників.

Суб'єктами регіональних інноваційних процесів є органи державного управління, органи місцевого самоврядування, органи управління регіональними інноваційними комплексами, юридичні особи різних форм власності, міжнародні організації, фізичні особи тощо. Соціальною базою інноваційного процесу є громадяни з певним соціальним статусом і відповідними можливостями щодо реалізації особистих цілей. Згідно із зазначеними критеріями, особи, залучені до інноваційного процесу, поділяються за певними категоріями. Перша – так звані незалежні новатори, тобто спеціалісти, науковці, вчені, інженери, безпосередньо пов'язані з досягненням результату інноваційної діяльності, а також особи, які здійснили певні відкриття, винаходи або проводять наукові дослідження, не за профілем діяльності організації, в якій вони працюють.

Вплив держави на розвиток регіональних інноваційних процесів є визначальним. Політичні ризики – це негативні для суб'єктів зміни в політичній і правовій системах держав, зміни щодо особливого статусу території, нові нормативні вимоги до засновників і учасників регіонального інноваційного комплексу, зміни умов щодо участі в міжнародних угодах, зміни законодавства у сфері інтелектуальної

власності, іноземних інвестицій, валютного регулювання тощо.

Розглядаючи регулювання регіональних інноваційних процесів, слід вказати на зростання авторитету та значення міжнародного законодавства, чому значною мірою сприяють діяльності міжнародних організацій і становленню регіональних інтеграційних угруповань. У системі міжнародного законодавства, що формується у сфері регулювання регіональних інноваційних процесів і на сьогодні налічує досить великий масив документів, можна виділити міжнародні конвенції, декларації універсального характеру, які визначають загальні засади проведення національних політик у галузі освіти, науки, технологічного розвитку та визначають напрями міжнародного співробітництва й координації окремих національних програм.

Значний вплив на подальший розвиток регіональних інноваційних процесів та подолання негативних тенденцій у їх розвитку відіграватиме підвищення ролі регіональної влади у формуванні відкритого інформаційного середовища, розвитку інфраструктури інноваційного підприємництва та вдосконалення системи моніторингу стану реалізації інноваційних проектів й інноваційного потенціалу регіону в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Схема-прогноз розвитку і розміщення продуктивних сил Автономної Республіки Крим на період до 2015 року. – К. : РВПС України НАН України, 2005. – 195 с.
2. Цехла С. Ю. Концептуальные положения инновационного развития АР Крым / С. Ю. Цехла, И. Г. Павленко // Экономика Крыма. – 2011. – № 3 (36). – С. 28–32.
3. Ларіна Р. Р. Організаційно-економічний механізм підтримки молодіжного інноваційного підприємництва в Кримському регіоні / Р. Р. Ларіна, І. Ю. Грішин, В. Є. Косарев // Экономика Крыма. – 2012. – № 3 (40). – С. 29–33.
4. Жихор О. Б. Типологія регіонів України за інноваційною проблемністю / О. Б. Жихор, О. М. Мельник // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.10. – С. 117–123.